

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 13 april 1915 kl. 2 e. m.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 8, i anledning av väckt motion angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning rörande åtgärder till förebyggande av simulation bland inskrivningsskyldige och värnpliktige.

I en inom första kammaren väckt, till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 61, har herr *Rosén* hemställt, »att första kammaren ville för sin del besluta, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande åtgärder till förebyggande av simulation bland inskrivningsskyldige och värnpliktige». *Motionen.*

I fråga om motiveringen tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet, som vid behandlingen av ifrågavarande motion ansett det vara lämpligt att inhämta kungl. arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses mening i ämnet, har, efter därom hos vederbörande statsråd gjord framställning, fått mottaga det yttrande, som återgives i bilaga.

För egen del har första kammarens utskott anfört följande:

»I våra tider, då värnpliktsarméerna trätt i de stående härarnas ställe, har kravet på alla vapenföra mäns deltagande i de vapenövningar, som avse att förbereda för kriget, allt kraftigare gjort sig gällande. Någon eftergift i fråga om detta krav kan också endast

*Första kam-
marens för-
sta tillfäl-
liga utskott.*

i ytterst ömmande undantagsfall medgivas: den enskildes intressen måste vika för statens.

Om ock exempel icke saknas, att värnpliktig genom simulation söker undandraga sig ifrågavarande medborgerliga plikt, synes det dock som om motionären företrädde en alltför pessimistisk uppfattning av förhållandena. Det förefaller som motionärens framställning vore tillämplig mera på tider, som varit, än på dem, som nu äro.

Tidigare torde helt visst icke sällan förekommit, att värnpliktige vid inskrivningarna sökte simulera kroppsfel eller sjukdom i syfte att frikallas från militärtjänst. Liksom vederbörande myndigheter väl då voro mindre stränga än i våra dagar, möjliggjorde då gällande, tillämpliga författningar icke såsom nu ett effektivare förfaringsätt i fall, då det kunde synas tvivelaktigt, huruvida simulation förelåg eller ej.

Numera inskrivas, såsom känt torde vara, alla de, som icke uppenbarligen böra kasseras. I fall, där tveksamhet råder om den inskrivningsskyldiges tjänsteduglighet, kan antingen uppskov med inskrivningen beviljas till det år, under vilket den värnpliktige fyller 24 år — ett förfarande, som är tillämpligt, därest kassationsorsaken, såsom vid försenad kroppsutveckling och dylikt, förmodas vara av övergående natur -- eller ock inskrives den värnpliktige för att sedermera efter någon tids deltagande i vapenövningarna vid förnyad besiktning definitivt frikallas eller förklaras tjänsteduglig. Enligt gällande bestämmelser skall sådan besiktning hava ägt rum en månad efter rekrytskolans början.

Det torde vara uppenbart, att under sådana förhållanden eventuella simuleringsförsök måste hava mycket små utsikter att lyckas, och frestelsen att på sådant sätt söka undandraga sig värnplikts-tjänstgöringen förefaller att vara skäligen ringa.

Utskottet kan sålunda icke till fullo dela den uppfattningen, att de frikallade skulle kunna i nämnvärd omfattning genom oriktiga uppgifter om sitt hälsotillstånd i förening med en ofta avsiktligt framkallad opasslighet av övergående art lyckas dupera vederbörande läkare. Däremot lär icke kunna förnekas, att denna uppfattning bland allmänheten icke är sällsynt. Men härtill torde orsaken till ej ringa del vara dels lekmannens oförmåga att bedöma en persons användbarhet för militärtjänst, dels ock att mången, som av vederbörande läkare ansetts tjänstoduglig och på grund

därav erhållit frisedel, hellre föregiver simulation såsom anledningen härtill, än medger sig hava blivit frikallad på grund av verkliga kroppsliga eller andliga defekter.

Med vad som sålunda anförts har utskottet ingalunda velat förneka, att simuleringsförsöken någon gång kunna lyckas. Den frågan uppställer sig då, huruvida dessa få fall betinga ytterligare lagstiftning utöver den vi redan äga i förut omnämnda bestämmelser.

Motionären har för sin del förordat en sådan ändring i värnpliktslagen, att de, som vid inskrivningsförrättning enligt nuvarande lagstiftning frikallas, icke för all framtid bleve friskrivna. Såsom ovan visats saknas numera icke heller bestämmelser av sådan innebörd. Motionären torde således åsyfta en utvidgning av det område, inom vilket desamma verka. Ett sådant krav kan också till en början synas nog så berättigat, icke minst i betraktande av att därigenom skulle kunna vinnas en om än obetydlig ökning av arméns och flottans numerär. Det har emellertid synts utskottet föga tilltalande, att såsom motionären antydningvis ifrågasatt föreskriva förnyad undersökning för vissa en gång frikallade inskrivningspliktige ännu vid 27 års ålder. Motionären har själv framhållit, att utom andra olägenheter kunde detta vara menligt även i ekonomiskt avseende. Utan tvivel skulle sådana utsikter ha, såsom motionären framhåller, »en förvånansvärt gynnsam inverkan» på kassationsprocenten, och såsom ett medel till förekommande av simuleringsförsök torde förfarandet vara nog så verksamt. Det förefaller dock utskottet, som vore det ur många synpunkter och icke minst med hänsyn till försvarets popularitet föga lämpligt att för stävjandet av några enstaka simuleringsförsök låta de många oskyldiga lida med de skyldiga, något som med tillämpning av motionärens förslag icke torde kunna undvikas.

Det torde i detta sammanhang ock förtjäna påpekas, att det offer, som en årligen återkommande undersökningsplikt — eller rättare inskrivningsskyldighet — samt en vid t. ex. 27 års ålder påbörjad och vid omkring 30-års-åldern fullgjord värnpliktstjänstgöring skulle innebära för dem, som utan egen förskyllan icke kunnat uttagas för militärtjänst förrän 6 à 7 år senare än som är brukligt, i regeln torde bliva mångdubbelt kännbarare såväl ekonomiskt som i andra avseenden än vad fallet är för dem, som påbörja sin militära tjänstgöring vid 20-års-åldern. Dessutom bör

man måhända också taga i betraktande att utsikterna att först vid en 6 à 7 år senare tidpunkt få inskrivas till militärtjänst torde förleda mången, som bort kasseras eller »ställas på tillväxt», att simulera vapenduglighet i syfte att redan vid en tidigare ålder få fullgöra sin värnplikt. Sådana simuleringsförsök torde nog ha betydligt större utsikter att lyckas, men åtminstone för vår armés fälduglighet torde detta vara föga önskvärt.

I alla händelser kan utskottet för sin del icke förorda några som helst straffbestämmelser, tillämpliga på simulanter i denna deras egenskap, i synnerhet enär, såsom väl torde vara känt, mången vid inskrivningsförrättningarna i god tro föreger sig lida av sjukdom, som, om den vore för handen, skulle utgöra kassationsorsak. Säkerligen skulle dessa, om sådana straffbestämmelser komme till stånd, understundom få alltför dyrt plikta för sin »inbillningssjuka».

Med anledning av vad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa, att första kammaren icke måtte bifalla förevarande motion.»

Med avslag å sitt utskotts hemställan biföll första kammaren den i ämnet väckta motionen, varefter detta beslut delgivits andra kammaren, som remitterat ärendet till sitt andra tillfälliga utskott.

Utskottet.

Vid behandlingen av förevarande motion, vilken inriktar sig allenast mot simulation i fråga om *frikallelse* från militärtjänst, torde man icke kunna underlåta att fastslå, att den i motionen upptagna statistiken från 1913 års inskrivningsförrättningar är ägnad att väcka betänkligheter. Måhända har också under nämnda och föregående år frikallelse ägt rum i större utsträckning, än som skolat ifrågakomma, om på allvarligare förhållanden inriktade principer därvid tillämpats. Ej heller lärer kunna förnekas, att det i enstaka fall lyckats inskrivningsskyldige att genom simulation vinna befrielse från värnpliktens fullgörande. Dock torde ingen kunna påstå, än mindre visa, att detta förekommit i någon större skala; och kan det för övrigt icke gärna tänkas, att personer med normalt hälsotillstånd annat än i undantagsfall skola kunna genom falska uppgifter till undersökningsläkaren förskaffa sig frikallelse, något som ju även vid ärendets behandling i första kammaren vitsordats av sakkunnig person.

Anmärkta missförhållande i fråga om frikallelse måste alltså tillskrivas andra orsaker, vilka här lämpligen böra antydas.

Den förnämsta orsaken synes vara att söka uti inskrivningsförfarandet beträffande sådana personer, som av en eller annan möjligen övergående anledning, såsom tillfällig sjukdom, försenad kroppsutveckling eller dylikt *vid inskrivningsförrättningen* befinnas till tjänstgöring oförmögna eller olämpliga. Då 16 § 1 mom. enligt dess lydelse i 1901 års värnpliktslag, däri stadgas att beträffande sådana personer *kan* meddelas uppskov till nästföljande års inskrivningsförrättning, uppenbarligen måste tolkas som en undantagsbestämmelse, torde, i fråga om de talrikt förekommande fallen av detta slag, minst lika ofta tillämpats frikallelse som uppskov, något som ju uppenbarligen varit ägnat att öka antalet frikallade.

Vidare förtjänar anmärkas, att även hittills gällande bestämmelser rörande undersökning av värnpliktiges duglighet till krigstjänst, vilka återfinnas i kungl. reglementet den 24 januari 1902, kungl. kungörelsen den 6 september 1905 och kungl. medicinalstyrelsens cirkulär den 18 oktober 1905, synas giva anledning till frikallelse i åtskilliga fall, då sådan icke bort förekomma. I detta avseende må särskilt påpekas föreskriften därom, att beträffande vissa slag av sjukdomar undersökningsläkaren är av medförda intyg bunden till frikallelse.

Ehuru sålunda det torde vara beroende på gällande författningar, om frikallelse hittills ägt rum i större utsträckning än som vederbort, förefinnas likväl vissa skäl, på grund varav det icke kan vara lämpligt att *för närvarande* vidtaga några åtgärder till avhjälpande av anmärkta missförhållande.

Bland dessa skäl bör först och främst framhållas hurusom genom antagande av den nya värnpliktslagen, som trätt i kraft den 1 sista lidne januari, 16 § 1 mom. i nämnda lag ändrats på det sätt, att uppskov nu icke blott *kan*, utan *skall* meddelas beträffande därstädes omfördälda värnpliktige. Frikallelse får sålunda icke meddelas uti de fall, som avses i nämnda lagrum. Då värnpliktslagen i dess ändrade skick ännu icke tillämpats mer än vid innevarande års inskrivningsförrättningar, från vilka ännu icke någon statistik torde vara tillgänglig, föreligger uppenbarligen anledning att avvakta, huruvida och i vad mån genom ifrågavarande lagändring något nedbringande av antalet frikallade kommit till stånd eller kan förväntas.

Härjämte bör erinras om dels att den 22 januari 1915 ny nådig kungörelse utfärdats angående läkarundersökning av dem, som söka fast anställning vid krigsmakten, samt av värnpliktige, dels ock att på grund av föreskrift i 20 § av nämnda kungörelse nytt

reglemente för sådan undersökning av kungl. arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse kommer att utfärdas. Man torde kunna förmoda att vid uppgörandet av förslag till sistberörda reglemente hänsyn kommer att tagas till alla synpunkter, som kunna komma i betraktande i fråga om nedbringande av antalet från militärtjänst frikallade.

Skulle emellertid erfarenheten framdeles visa, att här ovan antydda nya bestämmelser icke äro tillräckliga att förhindra, att inskrivningsskyldige genom simulerade sjukdomar undandraga sig fullgörandet av sin värnplikt, lär man kunna förvänta, att ej mindre Kungl. Maj:t än även riksdagen skall låta sig angeläget vara att utfinna lagbestämmelser, vilka göra det omöjligt för en frisk yngling att genom lämnande av bedrägliga uppgifter om sig själv undandraga sig sina skyldigheter mot fäderneslandet.

Vad angår sådana fall, då redan inskrivna, vapenföra eller icke vapenföra, söka genom simulation bliva frikallade, torde vederbörande militärläkare hava möjlighet att å lägerplatsen genom noggranna observationer utröna, i vad mån föregivna sjukdomsfall äro verkliga eller endast simulerade.

Slutligen vill utskottet allenast erinra därom, att, då motionen icke synes omfatta de fall av simulation, som under pågående vapenövningar förekomma vid de dagliga sjukvisitationerna, de skäl, som av kungl. arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse härav hämtats till förmån för bifall till motionen, ej äro av beskaffenhet att inverka på ett ställningstagande till densamma.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att andra kammaren icke måtte biträda första kammarens i förevarande ärende fattade beslut.

Stockholm den 9 april 1915.

På utskottets vägnar:

WALTER KANT.

Närvarande vid förevarande ärendes slutbehandling: herrar Kant, O. Nilsson i Örebro, Isaksson, Svensson i Skönsberg, Johanson i Gäre, Hellberg i Ljungskile, Sjögren, Anderson i Knapasjö, Nilsson i Antnäs samt Persson i Västervik.

Reservation

av herr *Hellberg* i Ljungskile, som ansett, att utskottet bort hemställa, att andra kammaren för sin del måtte biträda första kammarens beslut.

Bilaga.

Utlåtande av Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse.

Till Konungen.

Sedan inom riksdagen ledamoten av dess första kammare Gustav Rosén väckt motion angående utredning rörande åtgärder till förebyggande av simulation bland inskrivningsskyldige och värnpliktige har andra kammarens andra tillfälliga utskott i skrivelse den 2 mars 1915 anhållit om utverkande av nådig befallning till arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse att avgiva yttrande i detta ärende. I anledning härav har Eders Kungl. Maj:t genom nådig remiss den 5 innevarande februari anbefallt sjukvårdsstyrelsen att till Eders Kungl. Maj:t avgiva det i utskottets skrivelse omförmälda yttrandet i ärendet.

Till åttlydnad härav får sjukvårdsstyrelsen, med remissaktens återställande, i underdånighet anföra följande.

Enligt från arméns läkare inkomna rapporter och årsberättelser förekomma försök till simulation mindre ofta vid inskrivningsförrättningarna än vid sjukvisitationerna under utbildningstiden.

Ehuru dylika försök att genom föregivna kroppsfel och sjukdomar undandra sig eller erhålla en tillfällig lindring i militärtjänsten endast undantagsvis torde krönas med framgång, försvåra de dock i alla fall i hög grad militärläkarnas arbete. Läkaren tvingas sålunda av militära tjänstehänsyn att vid bedömandet av de sjukanmäldas åkommor utgå från en mera kritisk ståndpunkt och mången gång skulle detta kunna bidra till att verkligt sjukas intressen undanskymmas och att de måhända orättvist bedömas.

De försök till simulation, som undgå upptäckt, skada armén dels därigenom att de värnpliktiges antal eller utbildning minskas, dels därigenom att det dåliga exemplet menligt inverkar på karaktären hos de simulerandes kamrater.

Simulation är således att anse såsom ett moraliskt lyte, som i hög grad försvårar militärläkarnas mönstrings- och visitationsverksamhet samt i avsevärd mån skadar armén även i vissa militära hänseenden.

Sjukvårdsstyrelsen finner alltså, att denna företeelse är av sådan betydelse, att densamma kräver särskilda åtgärder för att kunna med framgång bekämpas. Visserligen finnas redan nu föreskrifter i strafflagen för krigsmakten (§ 143), varigenom avslöjade simulanter kunna befordras till straff, men, såsom motionären även antytt, med tillämpning av straffbestämmelserna drabbar man endast enstaka ytt-ringar och följder av simulation och närbesläktade företeelser, men ernår icke att hämma själva källan till olägenheterna i fråga — de nu i det närmaste riskfria möjligheterna att genom bedrägliga uppgifter ernå frikallelse från värnpliktens fullgörande. Härtill kommer jämväl, att läkarna dels av humana skäl, dels av formella orsaker, såsom de invecklade rättsliga procedurerna, endast i undantagsfall vilja eller kunna bidra till avslöjade simulanter bestraffning.

På grund av vad ovan anförts, finner sig styrelsen böra förorda den av motionären föreslagna utredningen såsom innebärande utsikter till simulationens kraftigare bekämpande.

Stockholm den 11 mars 1915.

Underdånigst:

A. Nettelblad.

Ivar Dahlheim.

Robert Sällberg.